

GAGAUZ ERİN TEMEL KANONU

Biz, Gagauz Erin çokmilletli halkın seçilmä delegatları,
KULLANIP gagauz halkın evelki adetlerini,
GÖSTERİP saygılarımızı hepsi halkların hakına hem serbestliinä,

SAYIP haklı devleti, vatandaş usluluunu, demokratiyayı, haklı, dooruluu, insanın serbestliini en üüsek varlık gibi,

ANNAYIP vatanımız için cuvapçılı şindiki hem gelän evlatboyların önüdä,

GÖSTERİP baalantımızı cümna insannarın paalı zenginniklerinä, çalışmayı yaşamaa uslulukta hem annaşmalı dünnähalkkarasında kabul edilmä hak normalarına hem devlet prinşiplerinä görä,

İSTEYİP iyi yaşamak Gagauz Erin halkına getirmää, kabul ederiz bu Temel Kanonu.

Bölüm I

GAGAUZ ERİN HAKLIK STATUSU MOLDOVA RESPUBLİKANIN İÇİNDÄ

Yazı 1

(1) Gagauz Eri - avtonom bölgesi ayrı hak statusunnan, belliedän gagauz halkın kendilik kullanmasını Moldova Respublikanın içindä, işlerini götürän Moldova Respulikanın Konstitütyasına görä, Moldova Respublikanın Kanonuna görä “Gagauz Erin ayrırlı hak statusu” hem bu Temel Kanona görä.

(2) Gagauz Eri hem Gagauziya - adlar ikisi da denktir.

Yazı 2

(1) Gagauz Erin Kanonu sayılêr onun öz Kanonu hem onun var bütün Gagauz Erindä büyük hukuk kuvedi. Açan uymayacak bu Kanonun hem başka aktların normaları, ön verilecek Temel Kanona.

(2) Bu Temel Kanonun normaları dooru var nicä işlesinnär.

(3) Publika işbaş organnarı, işbaş adamnar, vatandaşlar hem onnarın topluşları Moldova Respublikanın Konstitütyasını, bu Temel Kanonu hem Gagauz Erin kanonnarını lâázım tutsunnar (saysinnar).

Yazı 3

(1) Gagauz Erin halkı sayılêr işbaşın bir kaynaa politika, ekonomika kendiliini kullanan, kendi işbaşını götürân, nicä doorudan, ölä da publika işbaşların yardımınnan.

(2) En üüsek publika işbaş formaları, angılarını doorudan götürer halk, sayılêr referendum hem seçimnär.

Yazı 4

Halkın arasından kimseyin, hiç bir organizațiyanın (toplusun), yada yalnız bir kişinin Gagauz Erindä yok hakı alsın işbaşı kendibaşına. Kanonsuz kavramaa kendinä işbaşı sayılêr Gagauz Erindä büük kabaat halkın önündä, büük zarar halka karşı.

Yazı 5

Gagauziyada sayılêr, taninêr insan hem vatandaş hakları hem serbestlii Moldova Respublikanın Konstitütiyasına görä, bu Temel Kanona görä, cümnä kabledilmiş dünnähalklararası prințiplerä hem normalara görä.

Yazı 6

(1) Gagauz Erindä yaşayan vatandaşlar sayılêr Moldova Respublikanın vatandaşları.

(2) Karar sırası kabul etmäâ hem vazgeçmäâ vatandaşlıktan veriler Moldova Respublikanın Kanonuna görä “Moldova Respublika vatandaşlı için”.

Yazı 7

Gagauz Erin statusu yok nicä diıştırilsin halk kayıl olmarsa (kayıllık vermärsä). O zaman, nezaman Moldova Respublikanın baamsız devlet statusu diışecek, Gagauz Erin halkın var haki dıışanda kendini ayırı bulmaa hem baamsız olmaa.

Yazı 8

(1) Gagauz Eri korunêr hem kullanılêr nicä Gagauz Erin halkın yaşamak temeli hem işlemäk eri.

(2) Gagauz Erinä girer küülär hem kasabalar, angılarında yaşayan gagauzların sayısı 50% zeedä.

(3) O yerlär, angılarında gagauzların sayısı 50% iisik (az), var nicä kabledilsin Gagauz Erinä seçimcilerin serbest istemesinä görä,

angısı açıklanacak yerdeki referandumda, neredä pay alêr yaşayan seçimcilerin üçüncü payı.

(4) Gagauz Erinä girecek küülär, gösterili bu yazının (2) hem (3) paylarında, açan Moldovanın Başbakanını geçirecek herbir küüdä yerdeki referandumu.

(5) Girmäk hem çıkmak için Gagauz Erindän läüzüm sesini versin küüdeki seçimcilerin yarısı.

(6) Gagauz Erinä baştan girän küülerä, eer orada gagauzların sayısı 50% taa iisiksä (az), veriler çıkış hakı, çıkmaa onun içindän yerdeki referduma görä, angısı geçiriler seçimcilerin üçüncü payınnan, ama diil taa ileri o zamandan, nicä girildi Gagauz Erinä.

(7) Karar geçirmää yerdeki referandumu girmek hem çıkmak için avtonomiyadan Gagauz Erin Halk Topluşu kabul eder.

(8) Yerdeki referendumun çıkışlarını kaavileştirir Gagauz Erin Tribunalı.

(9) Gagauz Eri belliedili yerdeki referendumun seçilmesinnän vatandaşların taa çoyunun serbest istediinä görä, angıları seçim haki var da kaavileştiriler Moldova Respublikanın Kanonunnan “Moldova Respublikanın administrativ-teritorial düzülmesi”.

Yazı 9

(1) Gagauz Eri çalışêr tutmaa usluluk hem iyi komuşuluk printiplerini, saygı hem koruntu Moldova Respublikanın Erinin bütünüünä hem baamsızlına.

(2) Gagauz Erin halkı läüzüm çalışsın ilerletmää dostluu, ortak olmaa başka memleketlerin halklarınnan, çalışsın kaavileştirmää usluluu dünnähalklararası normalarına görä.

Yazı 10

Gagauz Erdeki administrativ sisteması düzülü işbaş organların ayrılmak printiplerine görä: kanondüzän, bakannık hem daava işbaşlarına. Kanondüzän, bakannık hem daava işbaş organları işleer kendi seçilmä kuvedine görä kendibaşına hem birleşip, ortak olarak, annaşmalı.

Yazı 11

(1) Gagauz Erindä publika hem kendilik varlı tanıner. Hepsi varlıkların soyları birtürlü korunêr hem dooruldulêr kanona görä.

(2) Vatandaşların var kendilik ayırı varlı, angısı sayılêr onnarın

zenginnii hem kullanılêr kendi bakışına görä. Zarar olmasın deyni, varlık yok nasıl kullanılsın insanın hakına, onoruna hem serbestliinä karşı.

(3) Gagauz Erindä kanon verer hak - vatandaşların olsun varlı, onnar kullansın onu yalnız hem da başka insannarlan birerdä.

(4) Vatandaşların saabilik haki hem intelekt varlı Gagauz Erindä kanona görä korunêr.

Yazı 12

(1) Hepsi kullanan erin zenginnikleri, hava meydanı, sular hem daalar kullanılêr cümnenin faydalına, ekonomika dolayın tabiat varlıkları, gezi yolları hem başka zenginniklär, angıları kanona görä nişannı, salt halkın (publika) varlı sayılêr.

(2) Halk varlın saabisı sayılêr devlet hem Gagauz Erin avtonom bölgesi.

(3) Topraklar Gagauz Erindä var nicä olsun administrativ hem ayrı bir kişinin varlı.

(4) Gagauz Erindä Milletlärarası organizaşiyaların, aşırı insannarın hem o kişilerin, kimin yok vatandaşlı - hepsinin varlı korunêr.

(5) Gagauz Erin publika işbaş organnarı yerdeki karar kablederlär hem çalışêrlar korumaa tabiat zenginniklerini: erin üzündä hem içindä, büüyüm hem hayvan dünnesini, suları hem başka varlıkları, o üzerä, ani fayda olsun insannarın saalına, hem yaşaması onnarın olsun iyi hem düzgün.

Yazı 13

Gagauz Eri, olup gagauz halkın millet kulturasınıni istoriya kulturasını koruyan mirazı, verer garantiya korumaa hem ilerletmää onnarı şindiki hem gelecek evlatboylarına deyni.

Yazı 14

(1) Gagauz Erin var kendi simbolları: bayrak, gerb hem gimn, angıları kullanılêr Moldova Respublikanın devlet simbollarınan bir sırada.

(2) Gagauz Erin bayraa dörtköşeli plat, 3 sıra renklär, ani yerleştirili bu sıraya görä yukardan aşaa dooru: maavi (göktaş) - 60% bayraan genisliindän, biyaz hem kırmızı - 20% bayraan genişliindän. Maavi platta 3 sarı yıldız (yaldızlı), angılar üçköşelik

gibi dizili.

(3) Gagauz Erin gerbi o bir resim-kalkan, angısının aşaaında biyaz üzündä-sarı (yaldızlı altın) duan günün yarıçevresi, çerçevesindä sarı (altın) başaklar, gagauz erin bayraannan sarılı. Aşaaında, kalkanın dışında, kararlı resimni üzüm yaprakları hem salkımnarı. Kalkan üstünda üç yıldız üçköşelik gibi.

(4) Gagauz Erin gimnası kurulêr yerdeki kanona görä.

(5) Gagauz Erin bayraa, gerbi hem gimnası sayılêr onun ofițial simbolları hem onnar korunêr kanonnan.

Yazı 15

Komrat sayılêr Gagauz Erin administrativ merkez kasabası.

Yazı 16

(1) Gagauz Erinda ofițial dillär: gagauz, moldovan hem rus dili sayılêr.

(2) Gagauz dili işleer latin grafikasının temelinä görä hem sayılêr gagauz halkın kendilik millet duygusunun temeli. Diriltmāk, korumak, ilerletmāk hem genişletmāk gagauz dilin kullanmasını - bunnar Gagauz Erin publika işbaş organnarın ön verän davaları sayılêr.

Herbir yaşayan Gagauz Erinda vatandaşa verili hak göstere sin paşpordunda soyadını, adını, bobasının adını, angıların dooruyazılması gagauz dilin orfografiya kurallarına görä kararlanêr.

(4) Gagauz Eri sayêr hem garantiya verer hepsi bu yerdä yaşayan milletlerä birsoy hak ilerletmää dilini hem kulturasını, kolaylık verer onnarın serbestlii ilerlesin.

Bölüm II

VATANDAŞ HEM İNSAN HAKLARI, SERBESTLİİ HEM BORÇLUU

Yazı 17

(1) Gagauz Erindä herbir insanın duumasından vatandaş hem insan hakları hem serbestlii var hem onnar insanın elindän alınmaz.

(2) Vatandaş hem insan hakları hem serbestlii başka insanın hakın hem serbestliini olmaz bozsun, olmaz zarar yapsın cümnenin hayırına hem dolay dünneyä.

(3) Vatandaş hem insan hakları hem serbestlii ayrılmaz onun

borçluundan.

Yazı 18

(1) Gagauz Erindä düzüler demokratiya cümnesi. Hepsi vatandaşlar kanonun önündä birdir (denk).

(2) Vatandaş hem insan hakları hem serbstlik denklii insana veriler baamsız cinstän, rasadan, millet, etnos duumasından, dilindän, varlık hem iş uurundan, dinindän, zanaatından, politika hem başka görüşlerdän.

Yazı 19

Herkezin var yaşamak haki, fizik hem psihik dokunulmazlına. Kimseyin yaşaması zorlan yok nicä alınsın.

Yazı 20

(1) İnsanın yaşaması, saalı onurluu, şerefi kanona görä korunêr. Bişey yok nicä olsun onu aşaatmaa deyni.

(2) Kimsey olmaz zeetä koyulsun, zorlansın hem başka fena hem insanın onurluunu aşaaaltmalı sert işlerä katılsın.

(3) Kimsey yok nicä alınsın ilaçlanmak, bilim hem başka opıtlara, serbest kayıllık getirmärsa kendisi.

Yazı 21

Herbir insanın serbestlik hem dokunmazlık hakı var. El koymak hem zapa almak olêr salt kanona görä.

Yazı 22

(1) Herkezin var dokunulmaz hem kendibaşna yaşamak hakı, kendisinin hem aylesinin saklı işinä, iyi adını hem yaşamasını korumaa.

(2) Herkezin var hakı saklı kiyat yazmaa, telefonda lafetmää, pošta, telegraf hem elektron baalantılarını kullanmaa kanona görä. Bu hak kestiriler salt kanonun temelinä görä.

(3) Eer onun hakı hem serbestlii kesilirsä, herkezin var haki kendisi kanonca karşılık versin yada, danışıp işbaş organnarına kiyatlan, dooruluk bulsun.

Yazı 23

(1) Toplamaa, saklı tutmaa, kullanmaa hem haber daatmaa bir

kişinin yaşaması için olmaz, ondan kayıllık yoksa. Publika işbaş organnarı, onnarın serviç adamnarı lääzım tanıştırsın hepsi vatandaşları kiyatlarlan hem materiallarlan, angıları hakına hem serbestliinää insanın dokunêr, eer kanonca başka soy olmarsa, bakılmarsa.

Yazı 24

İnsanın evinä hem bulunma yerinä dokunulmaz. Kimseyin yok hakı insanın evinä girsın, ev saabileri kayıl olmarsa, bu olêr salt o olaylarda, angıları kanona koyulu.

Yazı 25

(1) Herkezin, kim bulunêr Gagauz Erindä, var hakı serbest gezsın, yaşamak hem durgunmak yeri ayırsın.

(2) Gagauz Erindä yaşayan vatandaşlara hak veriler konmaa (yapınmaa) hem durgunmaa Respulika Moldovanın herbir yaşayış yerlerindä, çıkıp gitmää, hem geeri dönmää memleketinä.

Yazı 26

Vatandaşlara fikir hem laf serbestlii veriler. Radio, TV, gazetalar hem telegraf devlet kontrolü geçmeer.

Yazı 27

Vatandaşlara garantiya veriler din hem inan serbestlii işlerindä, eer onnar sayarsa Respublika Moldovanın Konstitütyasını hem Gagauz Erin Temel Kanonunu.

Yazı 28

(1) Vatandaşların var hakı ayırmaa hem seçilmiş olmaa.

(2) Seçim haki veriler Moldova Respublikanın vatandaşlarına, yaşayannara Gagauz Erindä hem kim 18 yaşı tamannêr seçim günündä; sade onnara verilmeer, kimin yok haki kanonca.

(3) Moldova Respublikanın vatandaşları, kim yaşêêr Gagauz Erindä, olur ayırılslın seçimnerdä deputat, eer onnarın varsa uygun kanona görä seçim haki.

(4) Olmaz seçimdä pay alsın:

1) o insannar, angıları uymêêr bu yazının (2) payına;

2) kim sayılêr işbecermeyän yada daava kararınnan onun seçim haki alındı, kanon kuvedinä görä;

- 3) zapta bulunan kapancılar, açan daava kararı girdi kanon kuvedinä.
- (5) Olmaz seçilsin:
 - 1) askercilär o zaman, açan askerdä izmettä bulunêrlar;
 - 2) kimin işi uymêêr seçilmiş işbaşına - taa vazgeçmediynän ondan;
 - 3) kim gösterili bu yazının (4) payında.

Yazı 29

Kanona görä vatandaşlar olur serbest kursunnar partiya, politika hem cümnä toplantıları.

Yazı 30

- (1) Kanona görä vatandaşların hakı var uslu hem silähsız toplanmaa, geçirmää mitinglär, toplantı hem demonstratiya.
- (2) Görev hakı veriler. Görev var nicä olsun o neetlän, ani korumaa zanaatçılık, ekonomika hem soñial intereslerini. Görev olmaz, eer o insanın yaşamasına hem saalına karşı zarar getirärsä, yada bozarsa gidimini o işlerin, angıları cümnenin yaşamasına faydalı.

Yazı 31

- (1) Vatandaşların var hakı serbest kullansın kendi becerikliini iştä, iş hem zanaat ayırmaa. Zorlan iş yaptıрмаa olmaz, salt kanona görä.
- (2) Herbir adamın var hakı işlesin o yerdä, angısı korumak hem temizlik istediklerinä cuvaplı, ödek alsın işindä diskriminañiyasız, hem ödek olmasın taa az en küçük ödektän; var hakı işsizliktän korunsun.

Yazı 32

Gagauz Erindä insannara iş veriler, kantarlayıp devletin programasınnan, hazırlamaa işçi hertürlü zanaatlarda soñial istediklerinä görä hem kendi becermeklerinä görä.

Yazı 33

- (1) Gagauz Erin publika işbaş organların, cümnä hem devlet koruntusunda bulunêr aylä, analık, uşaklık, ihtärlik.
- (2) Uşak büütmäk, terbiyetmäk onnarı, üüretmäk hem bakmak-

ana-bobaların denk hakları hem borçları sayılêr.

(3) Ergen uşaklar, angıları işleer, borçlu baksınar ihtâr (işleyämâz) analarını-bobalarını.

Yazı 34

(1) Vatandaşların var hakı saalini korumaa hem ilaçlanmaa.

(2) En aşaadakı uurda devlet ilaçlaması ödeksiz.

Yazı 35

(1) Vatandaşların var hakı temiz pak dolaya, kabletmää haber onun durumu için; zarar olduynan saabiliinâ hem varluna ekolojiya hakı bozulmasından, insana çeviriler ödek. Serviç adamnarı saklayarsa olayları, angıları zarar getirer (yapêr) insanın saalina hem yaşamasına, cuvap edecek kanonca.

(2) Herkezin borcu korumaa dolay dünneyi, onun zenginniklerini, hayvannarı hem büüyümneri bakmaa insancasına.

Yazı 36

Vatandaşlara veriler soşial garantiyası bakılmaa ihtârlıkta, hastalandıynan, sakat olduynan, üüsüz hem işsiz kaldıynan. Uşakları terbiyetmää hem taa başka sıralarda kanonca garantiya veriler.

Yazı 37

(1) Herkezin var haki olsun evi. Kimseyin yok nicä zorlan evini almaa.

(2) Gagauz Erindä kanona görä hak verili herbirin evi olsun. Publika işbaş organnarı düzer programa yardım etmää herbir genç aylesinâ ev almaa, yada düzünmää, kolaylık verer - ev yapmaa.

Yazı 38

(1) Vatandaşların hakı kabletmää devlet üüretimi ödeksiz.

(2) Vatandaşlara verili hak terbiyetmäk kabletmää şkoladan ileri, kabletmää mutlak gimnaziya üüretmesi. Herkezin var hakı konkurslara görä, becermesinâ görä üüsek üüretim kabletsin.

(3) Gagauz Erindä kurulêr millet üüretim sisteması, angısı insannık hakım hem kanonca vatandaşların faydasını çiinämeyecek.

Yazı 39

Vatan korumak - var bir ayozlu hak hem vatandaş borcu.

Moldova Respublikanın kanonuna görä kurulu sıra vatandaşları askerä çaarmaa yada alternativ izmetinä.

Yazı 40

Gagauz Erindä yaşayan hem işleyän vatandaşların borcu kanonca pay alsınнар cümnä harçlarında, ödeyip harçları hem toplama paraları.

Yazı 41

Gagauz Erindä herkez vatandaşın borcu korumaa tarih hem kultura anıtlarını.

Bölüm III GAGAUZ ERİN PUBLİKA İŞBAŞ ORGANNARIN KURULUŞU HEM SERVİCİ

I Baş Gagauz Erin Halk Topluşu

Yazı 42

Gagauz Erin Halk Topluşu - gösterän hem kanonkuran organı.

Yazı 43

Halk Topluşunda 35 deputat ayrılan 4 yıla bütün cümnä, dooru hem uz serbest hem saklı seçimnerdä seçim hakına görä.

Yazı 44

Halk Topluşa deputat ayırmaa deyni kararlanêr seçim geçirmek sırası Gagauz Erin Temel Kanonuna hem yerdeki kanonnara görä.

Yazı 45

Deputat seçimneri Gagauz Erin Halk Topluşuna geçiriler üç (3) ayın içindä, o gündän, nicä geçer ilerdeki ayrılma Halk Topluşunun deputatların kuvedi.

Yazı 46

Gagauz Erin Topluşu kendi işini götürer kanona görä çaarılmadıynan yeni Halk Topluşun deputatları.

Yazı 47

Merkez seçim komisiyanın teklifinä görä Gagauz Erin Tribunalı karar kableder saymaa deputatların kuvedini yada saymamaa, açan seçim kanonnarı işlämeer (bozulêr).

Yazı 48

(1) Gagauz Erin Halk Topluşuna deputat var nica ayırılsın Respublika Moldovanın vatandaşı, angısının 21 yaşın taman, kimin seçim hakı var hem yaşêêr seçim geçân zamandan bu yerdä, angısını o gösterer.

(2) Gagauz Erin Halk Topluşun deputatları, angıları tutêr ödekli iş erini, yok nicä başka ödekli iştä işlesin, bilim hem üüredici işindän kaarä.

(3) Gagauz Erin Halk Topluşunun deputatları adetçä kendi işini profesional temelinä görä götürer.

Yazı 49

Gagauz Erin Halk Topluşunun deputatı yok nicä tutulsun, kapansın, aaraştırılsın (yoklaştırılsın) o zamandan kaarä, açan tutulêr bir kabaat (zarar) yaptı erindä, yada daavaya çaarılsın, Halk Topluşu kayıllık vermedään; deputatı seslemektän sora kayıllık veriler.

Yazı 50

Yeni ayırılma Gagauz Erin Halk Topluşunu Gagauz Erin Başkanı çaarêr 30 günün içindä seçimnerdän sora.

Yazı 51

Gagauz Erin Halk Topluşun kompetențiyasına girer:

1) Gagauz Erin Temel Kanonunu kabletmäk hem ona diişilmeleri geçirmäk;

2) yerdeki kanonnarı kabletmäk hem onnara diişilmeleri geçirmäk:

- a) bilim, kultura, üüretim işlerindä;
- b) yaşantı-komunal çorbacılında, gerçeklendirmektä;
- c) yerdeki bütet-finansa hem harç toplamakta;
- ç) ekonomikada hem ekologiyada;
- d) iş baalantıları hem soşial yardımnaı.

- 3) Yerdeki kanonların açıklaması;
- 4) Gagauz Erin administrativ düzülmesinin soruşlarını kanon sırasıyca açıklamak;
- 5) Pay alêr Respublika Moldovanın iç işlerin hem dış politika soruşlarında, angıları baalı Gagauz Erin faydasına;
- 6) Gagauz Erin Başkanın yazısınnan kökleştirir Gagauz Erin Bakannık Komitetin kadrolarını hem düzülmesini, uzlaştırêr soruşlar Gagauz Erin dolay administraşiyalarını servicinä koymaa hem çıkarmaa;
- 7) Sırayı kantarlamaa yerdeki publika işbaş organnarın düzülmesindä hem işindä;
- 8) Gagauz Erin publika işbaş organnarın iş adamnalarını servicindän çıkarmaa;
- 9) Gagauz Erin publika işbaş organnarın hem Bakannık Komitetin izin hem karar kiyatlarını heptän yada pay-pay diiştirmää, açan onnar uymêr yada karşı gider yerdeki kanonnara hem bu Temel Kanona;
- 10) Moldova Respublikanın Konstitütiyasına görä daava bölümnerini tanıştırmää daavacılarlan, angıları işä koyulêr hem iştän çıkarılêr;
- 11) Ekonomika, soşial, millet kultura ilerletmesi, dolay dünneyi korumak programalarını çetinetmää;
- 12) Karar alêr Gagauz Erin Halk Topluşuna deputat ayırmää, Başkan Gagauz Erindä, yerdeki publika işbaş organnarını; Merkez seçim komisiyasını yerleştirir seçimneri geçirmää hem onnari kaavileştirmää; Halk Topluşu, Başkanı, deputatları hem başka organnarı ayırmää deyni;
- 13) Karar alêr hem geçirir yerdeki referandumu baalı o soruşlara, angıları Gagauz Erin kompetenşiyasında bulunêr;
- 14) Kanon kableder Gagauz Erin nişannarı için;
- 15) Karar verer Gagauz Erindä kazanılmış baaşışlar kabletmää hem saygılı adları koymaa;
- 16) Soruşu bakıp, ani Gagauz Erindä aman (bela) oldu hem alta kalması için, işini bildirir Moldova Respublikanın Parlamentinä, çıkıp inişativaylan o zamanda, hem da koyer korumak neetinnän başka soy administrativ forması kurmaa Gagauz Erin halkını arkaya almak için;
- 17) Moldova Respublikanın Konstitütiya Daavasına danışêr kanona görä soruşlara uyer mı kanona Moldova Respublikanın

kanonkuran, bakannık işbaş organların aktları, eer onnar Gagauz Erin seçilmiş deputatların işlerini kırarsa;

18) Gagauz Erin bütetini açıklêêr hem kaavileştirer, onun işleminä kontrol yapêr;

19) Gagauz Erindä bakêr kanonca verilän toprak iyi kullanılsın hem sırayca insana toprak (yer) verilsin işlemää, hem başka burada bulunan tabiat (natura) resursları iyi kullanılsın.

Yazı 52

(1) Halk Topluşu işlesin deyni, onun Başı ayırılêr, yardımcıları hem Halk Topluşun Prezidiumu.

(2) Halk Topluşunun Başı hem onun yardımcıları ayırılêr deputatların saklı seçimnerindä ayrılma deputatların taa çoyun seslerinnän o vakıda, nekadâr işleyecek Halk Topluşu.

(3) Halk Topluşun Başının yardımcılarının arasında birisi deputatların ayırılêr başka etnostan (olmasın gagauz).

Yazı 53

Gagauziyanm Halk Topluşun Başı lââzım bilsin gagauz dilini.

Yazı 54

Gagauziyanın Halk Topluşun Başını ayırmak sırası, işbaşına girmesi hem iş haki belliediler bu Temel Kanona hem Halk Topluşun kuralına görä.

Yazı 55

(1) Gagauziyanın Halk Topluşunun Başı:

1) Halk Topluşunun işindä götürer bütün öndercili;

2) Halk Topluşun toplantısını götürer, Halk Topluşun Prezidiumuna öndercilik eder, açıklêêr deputatlara haberleri, oluşları Gagauz Erindä hem verer cuvap soruşlarda iç hem dış kanonverän organların politikasında.

3) Halk Topluşunda kabledilän kararları imzalêêr;

4) gösterer Halk Topluşun ilişkilerini Moldova Respublikanın publika işbaş organlarınnan hem başka organların;

5) Halk Topluşun herzamankı komisiyaların düzer işlerini.

6) Halk Topluşun aparat işçilerinin ilişkili izinnâr verer.

(2) Gagauz Erin Halk Topluşun Başı var nicä taa ileri çıkarılsın

işindän Halk Topluşun deputatların saklı seçimnerindä, açan onnarın arasından üçtän 2 payı ses verecek.

Yazı 56

(1) Gagauz Erin Halk Topluşun hem onun Prezidiumun, herzamankı komisiyaları hem aparatın iş sırası Reglamentlän kararlanêr.

(2) Gagauz Erin Halk Topluşun finansa kaynakları ilerdän kararlanêr Gagauz Erin bütetinnän.

(3) Halk Topluşu yok nicä taa ileri salverilsin seçimnerdän bir yıl geçmediynän o üzerä, ani bu Temel Kanonun 68-ci yazısının 10-cu punktunda gösterili, hem bitki 6 ayın içindä, eer tamannanmadıysa Gagauz Erin Başkanın işbaş vakıdı.

(4) Gagauz Erin Temel Kanonu kablediler seçilmiş deputatların üçtā 2-ci payınnan.

(5) Kanonnar kablediler ayırılma deputatların taa çoyunun seslerinnän.

(6) Kararlar kablediler taa çoyunnan deputatların, angıları toplušta bulunêr, eer varsa kvorum.

(7) Yerdeki kanonnar veriler Gagauz Erin Başkanına imzalasın hem çekeder işlemää o gündän ileri, nezaman ofițial yazılı, eer başka bakılmadıysa kanonca.

(8) Gagauz Erin Halk Topluşun kabledilma kanonnarı hem kararları 10 günün içindä yollanıêr Moldova Respublikanın Başbakanına hem Parlamentinä, ani onnarın haberindä olsun.

Yazı 57

Gagauz Erin Halk Topluşuna, Başkana hem Bakannık Komitetinä hem Halk Topluşun deputatlarına verili inițiativa kanon kurmasında.

I Baş GAGAUZ ERİN BAŞKANI

Yazı 58

Gagauz Erin Başkanı en üüsek işbaş adamı sayılêr. Ona baalı Gagauz Erin hepsi publika işbaş organnarı.

Yazı 59

(1) Gagauz Erin Başkanı garant olêr Temel Kanonun işlemedindä, insan hem vatandaş haklar hem serbestlii tamannamaa.

(2) Gagauz Erin Başkanı çalışêr Gagauz Erin statusu korunsun, publika işbaş organnarı annaşıp biri-birinnän işlesinnär.

Yazı 60

Gagauz Erin Başkanı Moldova hem Dünnähalklararası işlerindä bellieder avtonomiyayı.

Yazı 61

(1) Gagauz Erin Başkanı ayrılêr 4 yılına serbest hem saklı seçimnerdä, dooru hem uz seçim hakına görä, alternativ temelinä görä.

(2) Seçimnär sayılêr geçirilmedik, eer ilk sıra yarısından taa az seçimci pay aldıysa, ikinci sıra üçüncü payından taa az seçimcilär, angıları pay aldı seçimdä. Ayrılmış sayılar o, kimin için ses verildi seçimcilerin yarısından çoyu, angıları pay aldı seçimnerdä.

(3) Gagauz Erin Başkanı ayırmaa seçimnär sayılêr haliz geçirilmiş, Gagauz Erin Tribunalı onnarı sayarsa.

Yazı 62

(1) Gagauz Erin Başkanı var nicä olsun (ayırılsın) Moldova Respublikanın vatandaşı, 35 yaşta bulunan, yaşayan yada yaşadıysa Gagauz Erindä hem gagauz dilini bilän.

(2) Bir kişi yok nicä 2 sıradan zeedä tutsun Gagauz Erin Başkanının Erini.

Yazı 63

(1) Bu Temel Kanon hem başka yerdeki kanonnar temelleer Gagauz Erin Başkanın seçilmesini hem girmesini işbaşına hem onun servicinä. Gagauz Erin halkına karşı Gagauz Erin Başkanın işleri (yok nicä) olmaz kullanılsın.

(2) Kalan seçimnär yada işbaş koymak hem da kavramak Gagauz Erin Başkanın işini sayılêr haksız hem diil aslı.

Yazı 64

(1) Gagauz Erin Başkanı işbaşına gireräk bölä emin eder:

“Bu büyük bir gündä bütün canımdan emin ederim Gagauz Erin halkına büyük inanan izmet etmää; saymaa hem korumaa insan hem vatandaş haklarını hem serbestliini, uygun tamannamaa Moldova Respublikanın Konstitüiyasını, Gagauz Erin Temel Kanonunu hem başka kanonnan. Benim işbaşında sayerim büyük borcum var iyi neetlän bana verilän sorumnu ükü taman hem uygun götüreyim.”

(2) Emin 30 gün içindä, nicä ofițial bildirildi seçim çıkışları, Gagauz Erin Halk Topluşun hem Tribunalın maasuz toplantısında gagauz dilindä veriler.

Yazı 65

(1) Gagauz Erin Başkanı emin vermäk günündün işbaşına girer.

(2) Gagauz Erin Başkanı işbaşını götürer o zamandan, açan yeni ayrılma Başkanı emin edecek.

(3) Gagauz Erin Başkanın işbaşvakıdı uzaldılêr o zaman, açan cenk çekeder yada ansızdan ortalıkta karışmalık hem sıkımlık olêr.

Yazı 66

Gagauz Yerin Başkanı Moldovanın Respublika Prezidentinin kararınnan Moldova Respublikanın Başbakanının azası koyulêr.

Yazı 67

Gagauz Yerin Başkanın var dokunulmazlık haki hem hukuk cuvapçılı, açan bu işbaşında bulunêr; kendi politik bakışları için o yok nicä daavaya verilsin.

Yazı 68

Gagauz Yerin Başkanı:

1) Gagauz Yerini bildirer Moldova Respublikanın iç hem dış politika soruşlarında, angıları baalı Gagauz Yerin işlerinnän;

2) kanona görä o Gagauz Yerinin Bakannık Komitetinä öndercilik eder;

3) Gagauz Yerin Halk Topluşuna bildirer Bakannık Komitetin kadrolarını hem onun strukturasını gerçekleştirmää deyni;

4) Gagauz Yerin Başkanın administratıyasını kurêr;

5) yerdeki kanonnarı imzalêr;

6) verer izin hem karar, angılarını Gagauz Erindä hepsi borçlu tamannasın;

7) Gagauz Erindä hepsi publika işbaş organnarını kullanêr hem izin verer örütmesinâ onnarın ortaklık işinda;

8) Gagauz Erin Halk Topluşunnan annaşıp, koyêr hem çıkarer işbaşından Gagauz Erin dolayların administraşıya başlarını;

9) onun var haki kaldırsın soruş yerdeki referendum geçirmää Gagauz Erin kanon sıralarına görä;

10) onun var haki taa ileri salversin Halk Topluşunu, açan 45 günün içindä yok nicä kurulsun Gagauz Erin Bakannık Komiteti, o gündän, nicä teklif oldu onun kadroları için, yada 2 ayın içindä Gagauz Erin buçetinin proekti kabul edilmeer. Halk Topluşu var nicä salverilsin o gündän, açan Başkan danışer Gagauz Erin Halk Topluşun Prezidiumuna hem frakşıyalara. Halk Topluşu var nicä salverilsin, açan Bakannık Komitetin kadroları için iki sıra Başkanın danışması sapıdılêr;

11) kanona görä düzer hem kullanêr Gagauz Erin koordinasıya topluşunu, angısı güreşer devletä karşı gidennärlän;

12) Gagauz Erin halkın önünä çıkêr danışmak sözünnän;

13) Gagauz Erin Halk Topluşuna heryıl publika işbaş organnarın bütün yılda işleri için haber verer;

14) verer Gagauz Erin saygılı adların hem baaşışların (medali, orden, h.b.);

15) Gagauziyanın Halk Topluşunda var haki kendi istediinâ görä kanon kursun;

16) koyêr hem çıkarêr dolay polişıya öndercisini Gagauz Erin iç işlerin departamentini kullanan öndercinin izininâ görä.

Yazı 69

Gagauz Erin Başkanın var haki, diilsä kayıl kabledilmiş yerdeki kanonnan, 10 günün içindä yollasın onu tekrar Halk Topluşunda bakılsın. Gagauz Erin Halk Topluşun deputatları tekrar verirsä üctä iki (2/3) payı seçilmä deputat seslerini, kanon sayılêr kabledilmiş. Gagauz Yerin Başkanı onu imzalêêr.

Yazı 70

(1) Gagauz Erin Başkanın işbaş kuvedi var nicä kesilsin taa ileri, eer o tutmarsa Moldova Respublikanın Konstitüşiyasını, kanonu “Gagauz Erin ayırı hak statusu”, bu Temel Kanonu, yerdeki Gagauz Erin Halk Topluşun kanonnarını hem kararlarını, yada o yaparsa zarar, angısı kaavileştirlîi daava kesilmesinnän.

(2) Başkanı ıkarmak iin Gagauz Erin işbaşından nc payı Halk Topluşun lzım danışsın Gagauz Erin Başkanına, ki versin cuvap onu kabaathlı bulmak iin hem ona karşı soruş kaldırmak iin.

(3) Gagauz Erin Halk Topluşu kabledirs karar Gagauz Erinin Başkanını indirm işbaşından, o zaman 30 gn iind geiriler referendum bu soruşa gr - Gagauz Erin Başkanını ıkarmaa. Referendum geirmk sırası yerdeki kanonnan kurulr.

Yazı 71

(1) Gagauz Erin Başkanı saalın durumuna gr hem yoksa nic gtrsn işini başka sebep zerin, ozaman onun işbaş yerin koyulr Gagauz Erin Bakannık Komitetinin ndercisinin ilk yardımcısı.

(2) Gagauz Erin Başkanı ayırmak iin yenidn seim geiriler, eer 3 aym iind yer boşandıysa.

III BAş GAGAUZ ERİN BARANNİK KOMİTETİ

Yazı 72

(1) Gagauz Erind Bakannık Komiteti, angısı kurulr Gagauz Erin Halk Topluşunda, hervakit işleyn Bakannık işbaş organı sayılr.

(2) Gagauz Erin Başkanın Kararına gr Halk Topluşun deputatların taa oyunun seslerinnn yerleştiriler Bakannık Komitetin kadroları o vakıda, nekadar o kendi işleyecek.

(3) 15 gnn iind, nic koyulr Bakannık Komiteti, Başkan tanıştırr Halk Topluşunu Bakannık Komitetin iş programasının.

Yazı 73

Gagauz Erin Bakannık Komiteti dzer işini Moldova Respublikanın Konstityısına hem kanonlarına gr, bu Temel Kanona hem yerdeki kanonnara gr, Halk Topluşun hem Gagauz Erin Başkanın izinnerin hem kararlarına gr.

Yazı 74

(1) Gagauz Erin Bakannık Komitetin kadrolarına girer: ilk yardımcı, Bakannık Komitetin ndercinin yardımcıları, Gagauz Erin bakannık ndercileri, dolayların administryiya başları.

(Yazı 71 №47-XIX/III 08.06.2006z. Kanonnan diıştırildi)

(2) Gagauz Erin Başkanın danışmasına görä industriya hem çiftçilik bakannık öndercileri girer Moldova Respublikanın Bakannık kolegiyalarına hem önderciliklerinä.

(3) Gagauz Erin hukuk önderciliin başı koyulêr hem çıkarılêr işbaşından Moldova Respublikanın Hukuk Bakannınnan Gagauz Erin Halk Topluşun istediinä görä hem sayılêr Moldova Respublikanın Hukuk Bakannın kolegiya azası.

(4) Gagauz Erin Millet korumak Bakannık başı koyulêr hem çıkarılêr işbaşından Moldova Respublikanın Millet korumak Bakannık başınnan Gagauz Erin Başkanın bildirmesinä görä, açan var kayllık Halk Topluşundan, da o olêr işbaşına görä Moldova Respublikanın Millet korumak Bakannın kolegiya azası.

(5) Gagauz Erin iç işlerinin departamentin başı koyulêr hem çıkarılêr işbaşından Moldova Respublikanın iç işlerin Bakanın başınnan Gagauz Erin Başkanın bildirmesinä görä, annaşıp Gagauz Erin Halk Topluşunnan, hem sayılêr Moldova Respublikanın iç işlerin Bakanın Kolegiya azası.

(6) İç asker öndercisi koyulêr hem çıkarılêr işbaşından Moldova Respublikanın iç işlerin Bakanın başınnan Gagauz Erin Başkanın kararına görä.

Yazı 75

(1) Gagauz Erin Bakannık Komitetı kendi işindä cuvaplı Gagauz Erin Halk Topluşun önündä.

(2) Gagauz Erin Bakannık Komiteti çekeder işlerini o gündän, açan onun azaları emin eder Gagauz Erin Başkanına.

Yazı 76

Açan Gagauz Erin Başkanı vazgeçer işindän, onun ardına Bakannık Komiteti da çıkêr; yeni kadrolar koyulunca Bakannık Komiteti işini ilerleder.

Yazı 77

Gagauz Erin Bakannık Komiteti çalışêr;

1) Moldova Respublikanın Konstitütyası hem kanonnarı, bu Temel Kanon, yerdeki kanonnar hem Gagauz Erin Halk Topluşun kararları, Gagauz Erin Başkanın izinneri hem kararları sayılsın hem tamannansın;

2) pay almaa Moldova Respublikanın Merkez çiftçi hem industriya işbaşlarında, angıları ilgili Gagauz Erinnän;

3) çalışêr düzmää Gagauz Erin hepsi dolaylarında Kanona görä kendi varlık ilişiklerini, ekonomikay kullanmaa, soşial kultura yapıntısını, yerdeki bütet-para-mal sistemasını, sosyal yardım işindä, iştä kazanç-ödek, yerdeki harç ödeklerini, korumak dolay dünneyi, tabiatın akıllı kullanmasını;

4) kararlamaa ekonomika strukturasını hem faydalı tarafa ilerletmää ekonomika hem bilim-tehnika örüyüşünü;

5) kurmaa programa ekonomika, soşial hem millet kultura ilerlemesindä, dolay dünneyi korumaa hem onnarı ilerletmää;

6) Gagauz Erin bütetini düzmää hem tamannamaa;

7) çözdürmää ekologiya korumak soruşlarını, akıllı korumaa, kaldırmää tabiat varlını, koymaa karantin hem bildirmää aman bela olan zonaları;

8) kurmaa hem işletmää programaları bilim, kultura, saalık korumakta, sport hem fizik kultasında, sosyal-sigorta, korumak hem kullanmak istoriya hem kultura anıtlarını;

9) kurmaa hem geçirmää bilimä uydurulma programaları demografiya politikasını, kasaba düzmäk, komunal hem evsaabilik işlerini ilerletmää deyni;

10) Gagauz Erindä ilerletmää hem işletmää gagauz dilini, başka millet dilleri hem kulturaları;

11) korumaa vatandaş haki hem serbestlii, millet hem vatandaş birliini, kanonnuk hem cümnä tertiplik sırasını.

Yazı 78

(1) Gagauz Erin Bakannık Komiteti çıkarêr karar hem izinnär, angıları läüzim Gagauz Erindä tamannansın hem kullanılsın.

(2) Gagauz Erin Bakannık Komitetin var hakı diıştirmää Gagauz Erin yerdeki publika işbaş organnarın kararlarını, eer onnar gidärsä işleyän kanona hem cümneyä karşı, hem var hakı karar almaa publika organnarın işçilerini işbaşından çıkarmaa.

(3) Gagauz Erin Bakannık Komitetin kararları hem izinneri var nicä diışilsin Gagauz Erin Başkanınnan hem Halk Topluşunnan, eer onnar karşı gidärsä bu Temel Kanona, yerdeki kanonnara hem Halk Topluşun kararlarına, Gagauz Erin Başkanın izinnerinä hem kararlarına.

(4) Gagauz Erin Bakannık Komitetin kararları hem izinneri 10

günün içindä, nicä kablediler, Moldova Respublikanın Başbakannına yollandırılêr bildirmäk için.

Yazı 79

(1) Gagauz Erin Halk Topluşun var haki ayırılma deputatların taa çoyun seslerinnän iştan çıkarmaa Gagauz Erin publika işbaş organnarın işçilerini.

(2) Gagauz Erin Başkanın var hakı bildirsın publika işbaş organnarın işçilerinin iştan çıkarılması için yada kayıl olmasın Halk Topluşun kararınnan bu iştä, açan karar kabledilmiş Halk Topluşunnan. Açan Halk Topluşu 3 ayın içindä tekrar kableder karar çıkarmaa işbaşından, ozaman Gagauz Erin Başkanı 5 günün içindä bildirer onun çıkmasını.

Bölüm IV GAGAUZ ERİN EKONOMİKASI HEM FİNANSLARI

Yazı 80

(1) Gagauz Erin büteti kurulêr hepsi ödek soylarından, ani Moldova Respublikanın hem Gagauz Erin kanon verilmesinnän kararlardı.

(2) Gagauz Erin bütetin hem devlet bütetin arasında ortak işlär kararlânêr Moldova Respublikanın kanonverilmesinä görä düzülü türlü ödeklerdän, hersoy harçlarından, toplama hem ödek parasından. Ödek ölçüleri kararlânêr Moldova Respublikanın Başbakannın hem Gagauz Erin Bakannık Komitetinnän birerdä kabledilän kararınnan hem ileri dooru çetinnener Halk Topluşunnan hem Moldova Respublikanın Parlamentinnän.

(3) Gagauz Erin bütetin gelir hem harç paraları lääzım olsun kantarlı. Bütet defițitin en az salverilmiş kıt malı yerdeki kanonnan kurulêr. Gagauz Erin Halk Topluşun yok haki baksın kanon proektlerini bütetin harçlarını genişletmää, kararlamağynnan finans kaynaklarını.

(4) Gagauz Erin publika işbaş organnarını tutmaa deyni salt bütetin kaavileştirtilmiş yazısına görä harçları var nicä olsun.

(5) Derindän halka haber vermää gelir hem harç paraları için her yılın maasuz presada lääzım bildirilsin.

Bölüm V

YERDEKİ İŞBAŞ HEM ÖNDERCİLİK

Yazı 81

(1) Yerdeki publika işbaş öndercili götürüler tanıdan bakannık işbaş organnarınnan hem da doorudan demokratiya formalarınnan. Yerdeki publika işbaş organnarın adları koyulêr Gagauz Erin kanonnanınnan.

(2) Tanıdan yerdeki publika işbaş hem önderci organnarın kuruluşu hem işleri götürüler bu takım çeketmeli:

yerdeki işbaş öndercilik organnarın arasında hem ayırılır türlü uurda; biri-birinä uydurmaa koyulma hem ayırma printiplerini kurarkan yerdeki publika işbaş organnarını; sayıp yerdeki, dolayların bölgenin hem bütün devletin ekonomika, finans, soñial hem başka ilgilerini.

Yazı 82

(1) Dolaylarda publika işbaş önderciliini götürer onnarın administratıyalan. Dolay administratıya başları olêr ofiñial kişilär, angıları götürer önderci, administrativ, izin hem kontrol funktıyalarını bu yerdä.

(2) İşbaşları hem işlerin sırası administratıya başların hem dolay administratıyaların kararlanêr kanona görä.

(3) Publika işbaş organnarın öndercileri hazırlêr, cetinneder hem tamannadêr kendi bütetini. Yerdeki publika öndercilik organnarın varlı, ona büteti girer, yok nicä alınsın; bu olur, salt sırada, ani kanona görä gösterili.

(Yazı 82 №47-XIX/III 08.06.2006z. Kanonnan dıñıştırıldı)

Bölüm VI

DAAVA İNSTANTİYALARI

Yazı 83

(1) Gagauz Erindä dooru daavacılık götürüler kanonun adından hem salt daava bölümnerinnän.

(2) Daava bölümneri Gagauz Erindä sayılêr Gagauz Erin Tribunalı hem daava evleri.

(3) Maasuz daavalar var nicä kurulsun Gagauz Erindä Moldova Respublikanın kanonverilmesinä görä.

Yazı 84

(1) Gagauz Erin Tribunalı, olup Moldova Respublikanın daava sistemin payı, kendi kompetençiyasına görä bakêr en dolaşık daavaları nicä ilk bölüm daavası şivil administrativ hem ceza işlerini.

(2) Gagauz Erin Tribunalı sayılêr ikinci bölüm daavası, bakıp kalan daavalara, angıları taa aşaaada, o bakêr işleri kasaşion, apeläşion hem siirek ayırılı daava sıralarında.

Yazı 85

Gagauz Erin Tribunalı verer açıklama bu Temel Kanona, bakêr Gagauz Erin Halk Topluşun, Başkanın hem Bakannık Komitetinä ilgili işleri kanonca mı onnarm normativ aktlan, hem da götürer başka kanonda verilmiş işbaş sıralarını.

Yazı 86

(1) Gagauz Erin daava kuruların instanşiyaların daavacıları baamsız hem baalı salt Moldova Respublikanın Konstituşiyasına hem kanonnarına, bu Temel Kanona hem Gagauz Erin kanonnarına.

(2) Daava kuruların daavacıları koyulêr hem boşandırılêr daava servicindän Moldova Respublikanın Prezidentinin kararına görä, Halk Topluşun istemesinä görä, annaşılmış Moldova Respublikanın magistraturanın Üüsek topluşunnan.

(3) Gagauz Erin Tribunalın Başı işbaşına görä olêr Moldova Respublikanın Üüsek daava palatanın azası.

Yazı 87

Daavacılık Gagauz Erin Tribunalında hem daava yerlerindä götürüler gagauz dilindä, ya da moldovan, ya da rus dilindä. Bu iştä payalannar insannara veriler hak iş materiallarınnan tanışmaa, daava işindä pay almaa talmacın yardımınnan hem ana dilindä söz tutmaa daavanın önündä.

Bölüm VII PROKURATURA

Yazı 88

(1) Gagauz Erin Prokuroru hem onun yardımcı prokurorlan gözlede Gagauz Erin hepsi dolaylarında haliz, dooru, birsoy

kullanılsın hem bakılsın kanonnar işleyan Gagauz Erindä hem dünnahalklararası hak aktları, hepsi işbaş organarlan, cümnä ortak topluşlarlan, onnarın iş adamnarınnan hem vatandaşlarlan.

(2) Gagauz Erin Prokuroru götürer işbaşını Moldova Respublikanın kanonuna görä “Respublika Moldovanın prokuraturası için”, bu Temel Kanona hem Gagauz Erin kanonnarına görä.

(3) Gagauz Erin Prokuroru koyulêr hem çıkarılêr işbaşından Respublika Moldovanın Genel Prokurorunnan Gagauz Erin Halk Topluşun verilmä kararına görä hem, işinä görä, olêr Moldova Respublikanın Genel Prokuratura kollegiyasının azası.

(4) Gagauz Erin taa aşaaada bulunan prokurorlarını koyêr hem çıkarır işân verilmä kararınnan Moldova Respublikanın Genel prokuroru, annaşıp Halk Topluşunnan.

Bölüm VIII

KANONNUK HEM HAKSIRASI (ADETİ)

Yazı 89

(1) Gagauz Erinda kanonnuk hem hak adetleri işlesin deyni pay alêr kanonverän hem bakannık işbaş organarları, daava yerleri, prokuratura hem vatandaşlar. Onnarın işbaş düzülü hem ayırılı, ki çalışsın kanonnuk hem haksırası olsun Moldova Respublikanın hem Gagauz Erin kanonnarına görä.

(2) Halk gvardiyanın çeteleri, cümnä insan yardım verer hakıkoruyan organnara kanonu hem hak sırasını, vatandaş hakını hem seerbstliini korusunnar.

Yazı 90

Yurist yardımını vatandaşlara hem cümnä topluşlara verer advokatlar. Advokatlık iş sırası kararlanêr Moldova Respublikanın kanonunnan.

Bölüm IX

GAGAUZ ERİN TEMEL KANONUN DİİŞİLMESİ

Yazı 91

Bu Temel Kanonu diişilsin deyni, bakılsın yenedän, var nicä soruş kaldırılın:

1) Gagauz Erin Halk Topluşun deputatların arasında üçüncü

payınnan;

2) Gagauz Erin Başkanınan;

3) seçimcilerin 15000 kişinin (taa az olmaz) vatandaşların, angılarından geler inîiativa Gagauz Erin Temel Kanonunu diîştirmää, lâázım göstersinnär avtonom bölgesinin seçimcilerin yarısı küülerin hem kasabaların, angıların hepsindä 500 kişidän yazı alsınnar, ani onnar arka olêr bu teklifä, hem da o yerlerdä, neredä seçimcilerin sayısı 500-dän aşaa - yazı lâázım toplanılsın 50 % seçimcilerin arasından.

Yazı 92

Temel Kanonun I, II bölümnerin hem 91 yazının 3 payın durumu var nicä yenidän bakılsın Gagauz Erin Halk Topluşunnan yerdeki referendumun geçmesindän sora.

Yazı 93

(1) Gagauz Erin Temel Kanonu var nicä diîştirilsin Halk Topluşun kanonunnan, referendumun çıkışlarına görä yada onun teklifinä görä.

(2) Kanon proekti Temel Kanona diîşilmäk geçirmää, yada onu doorutmaa, kablediler Halk Topluşunnan 6 ayın içindä o gündän, nicä verildi kiyat bu soruşu kaldırmaa. Kanon kablediler seçilmä deputatların 2/3 payın seslerinnän.

(3) Kanon, diîştirmäk yapmaa Temel Kanonunda, imzalaner Gagauz Yerın Başkanmnan 10 günün içindä hem ofişial tiparlaner.

Bölüm X SONUNKU HEM GECİLÄN DURUMNAR

Yazı 94

Bu Temel Kanonu kablediler Gagauz Erin Halk Topluşun 2/3 payın seçilmä deputatların sesinnän.

Yazı 95

Gagauz Erin Temel Kanonu o gündän girer kuvedä, açan Gagauz Erin Başkanı onu imzalêr.

Yazı 96

O gün, angısında Gagauz Erin Halk Topluşu Temel Kanonunu

kabledecek, sayılacak Temel Kanon günü.

Yazı 97

Kanonnar hem başka hak aktları, angıları işlêêr Gagauz Erindä, kullanılêr o bölümdä, angısı diil denk bu kanona.

Yazı 98

(1) Gagauz Erin Başkanı hem Halk Topluşu, angıları seçilmä kanona görä “Gagauz Erin hak statusu”, işleer o zamanadan, angısına onnar ayırılma.

(2) Gagauz Erin Halk Topluşu, Başkanı hem Bakannık Komiteti o gündän, açan bu Temel Kanon başlayacak kuvedä girmää, kabledlerlär hak, borç hem cuvapçılık, bu Temel Kanonunnan koyulma.

Yazı 99

Yerdeki publika işbaş organnarı ilerleder işlerini bitkiyädän, onnarın seçilmesine görä, geçincä iş vakıdı.

Yazı 100

Gagauz Erin Halk Topluşu danışêr Moldova Respublikanın Başbakannına hem Parlamentinä koymaa sıraya bir yılın içindä Gagauz Erin daava instanşiyalarını kanona “Gagauz Erin hak statusu” hem bu Temel Kanona görä.

Yazı 101

“Sonunku hem gecilän durumnar” X bölüm sayılêr bu Temel Kanonun ayrılmaz payı hem kararlêêr soruşları, angıları baalı onun kuvedä girmesinnän.

Temel Kanon kabledildi Mayın 14, 1998 yılda Gagauz Erin Halk Topluşunnan. Ses vermektä pay aldı 28 deputat. Temel Kanon birleşipta kabledildi bir sestä.

**Gagauz Erin
Başkanı**

G.D.Tabunşık

Komrat, 05.06.1998
№28-XXXI/I